

Eitt megnartiltak.

(Framhald frá 1. síðu.)

á hugi verður vistur er vón fyrri at eisini aðrar bókur skjótt verða endurprentaðar.

Áhugin fyrri hesum nýkomnu bókum er ikki ógrundaður, tí hetta eru bókur og savn av ritum ið eru slóðbrótandi, m. a. fyrsta blað í Føroyum einans skriva á føroyskum máli, fyrsta føroyska barna og unglingablað. Hetta eru bókur ið kunnu leggja grundarsteinin undir ein og hvørja bókasamling, tað er ein tryggur grundarsteinur at hvíla á. Synd er at ummæla allar hesar bókur undir einum, tí um hvørja kundi verið skrivað long grein, men kortini skal verða roynt at nema eitt síndur við tær allar. Men eisini skal nevast at bókurnar eru sjálvsama væl innbundenar og eru so snøggar á at lita sum tú sjáldan sært tað í Føroyum.

Føringatiðindi 1890-1906

Hugtakandi er at blaða ígögnunum Føringatiðindi, fyrsta blað ið bert varð skrivað á føroyskum, í huganum ferðast tú aftur til ta tíð tá ið blaðið kom út, ein reimingartíð fyrri alt land okkara tjóðskaparliga eins væl og vinnuliga.

Tað var Føringafelag — íbirt í 1889 — ið gav Føringatiðindi út, hetta felag hvørs rotur vóru í felagið av sama navnið, stovnað av føroyskum studentum í Keypmannahavn 1881, hevði sum fremsta endamálið at verja Føroya mál og siðir; hetta var áðrenn klandur var komið í um ríkisrættarligu støðu okkara, og vóru flest allir av mætu monnum okkara samdir um, at royna at varðveita og styrkja alt tað sum føroyskt var.

Blaðið Føringatiðindi fyrstu ferð útkomið 1890, var teimum ein hollur stuðul í hesum arbeiði, tá kom skjótt í lag orðaskifti um so at siga óll víður-skifti okkara, ikki er alt so sakligt ið er framborið, men tað er liv og stíur yvir teimum greinum sum eru. Sjálvsagt var hetta nýggja tiltak illa dámt av embætismonnum og okkara egnu afturhaldsmonnum, men

hetta heldur styrkti felagið og blaðið enn skaddi tað.

Áhugavert er at siggja í blaðnum, hvussu mál okkara verður mykt og hvussu hesir fyrstu føroysku blaðmenninir reyndu at finna fram til eitt nýtiligt og liðuligt mál.

Við ikki minni áhuga lesur tú tíðindastubbar og lesarabrev frá Føroyum, sum geva tær eina mynd av hvussu føroyingurin livdi og hvat hann hugsaði um aldarskiftið.

Verri enn tann ágangur ið var felagnum fyrri uttanfrá, var innanhýsis klandrið, tí skjótt høvdu felagslimirnir bytt seg sundur í ein afturhaldsbólk og ein framburðsbólk, og hetta var eisini orsøkin til at felagið í 1901 saman við blaðnum doyði. Í 1906 varð enn einaferð roynt og komu tvey bløð, men so var kvírt.

Ikki er at taka seg aftur í, at stór ogn er í hesum savni, av teimum Føringatiðindum sum út komu, ikki minst fyrri hann sum hevur hug at lata tankarnar fara aftur til teirra sum undan okkum vóru.

Búreisingur 1902

Tú verður skakkur, tá ið tú rakar við góðskuna í innihaldinum á hesum føroyska tíðarriti frá 1902 og samanber tað við góðskuna á summum av teimum tíðarritum sum koma í dag; tú varnast at her hevur verið ein serstaka kon hond aftanfyrri og so var eisini, tað var A. C. Evensen, prestur á Sandi. Hesin slóðbrótarin innan føroyskt mál og mentan, hevði fyrr gjørt vart við seg, í 1899 hevði hann greitt úr hondum »Smásangir og sálmar« sum Føringafelagið í Keypmannahavn gav út.

Onnur bókin var Búreisingur í 1902; ótrúligt er at hann skuldi fáa hetta dygdargóða verk frá hondum, fyrsta árið hann kom heimaftur til Føroyar at verða og hevði nógv um at vera í prestastarvi sínum. Tíðarritinum var ikki langt liv lagað, bert 6 nummør komu út, allarhelst hevur tíðin ikki verið

búgvín til tilíkt tiltak, men kortini hevur hann við hesum bløðum sett sær ein stásiligan varða.

Ikki minst fyrri skúlabókur sínar er A. C. Evensen kendur, fyrst í hesi öld vóru ongar føroyskar skúlabókur til taks, umframt stavingarbókina og bíbliu søguna hjá Jógvan Poulsen á Ströndum, men her gjørdi A. C. Evensen eitt stórt arbeiði í 1906 og 1907 gav hann sjálvur út Lesibók fyrri eldri børn, Lesibók fyrri yngri børn og Stavingarbók. Í 1911 gevur hann út rúgvismikla lesibók (fyrri lærarskúlan) 462 síður til støddar við fjølbroyttum innihaldi.

Sjálðsama góðan penn hevði hann, og vælvald vóru orð hansara. Alt ov ungur doyði hann í 1917, aftaná at hava gjørt eitt megnararbeiði fyrri føroyskt mál og mentan.

Ungu Føroyar 1907-10 og 1914-15

Hetta var fyrsta barna- og unglingablaðið ið kom út á føroyskum máli; tað vóru teir báðir Simun av Skarði og S. P. í Konoy sum stóðu fyrri blaðnum.

Hesir menn hava sannað tað, at tað var hjá ungdominum ið framtíðin lá, og tí ráddi um, at fáa hesi á tal og tað kundi ikki gerast betur enn við einum blaði, tí ikki slapp føroyskt inn um gátt í føroyska barnaskúlanum og mangur er tann eldri maður ið sigur seg hava lært at lisi og skrivað føroyskt við at lesa »Ungu Føroyar«.

Mangir vóru trupulleikarnir at vinna á, fyrri at fáa eitt tilíkt blað út tá á døgum, bæði figgarligir og aðrir. Men kortini eydnaðist at fáa triggjar árgangir út. Nú var steðurur í fyra ár og í 1914 og 1915 koma fjórði og fimti árgangur út, so steðgaði við alla. Sjálðsama van di er blaðið um málnýtsluna, og hetta barna- og unglingablað var so dygdargott og væl úr hondum greitt at hetta ber prógvi um at her hava staðið vandnir og nærlagdir menn aftanfyrri.

Frálíka gott er at fáa øll hesi bløð savna og endurprentaði, tí enn eru tær eins áhugaverðar bæði fyrri gomul og ung, sum

fyrri gott hálvthundrað árum síðani.

Smáskriftir Varðans Bind 1 og 2

Felagið »Varðin« sum í 1912 var stovnað sum tjóðskaparligt felag, broytti í 1919 stavnhald sítt til at vera bókmentafelag, og hevur síðani 1921 umframt Varðan givið út fleiri bókur.

Smáskriftini mugu rokast sum inngangur til hesa ríku bókaútgávu, sum umframt mangt annað eisini gav Varðan, sum nú kemur endurprentaður í nógv hús í Føroyum, og gevur mongum ríkar lotur við lesnaði av hesum dygdargóða og áhuga verða tíðarriti; men tað ið fest er á blaði í Smáskriftunum, er ikki minni áhugaverður lesnaður, tær vóru eisini væl móttikin tá ið tær komu í 1919, tí her var bæði skemtuligur, álvarsamur og áhugaverður. Ikki minst var gleðin stór tá ið framúrskarandi barnarimur Hans Andrias Djuhuusar, her á fyrsta sinni komu á prent.

Í forðorðinum vónar Ríkar Long at hesar báðar bókurnar fara at standa sum ein minnisvarði yvir teir menn sum innan felagið Varðan skiltu at nú mátti okkurt gerast føroyskari bókaútgávu til frama, og ikki minst ein minnisvarði yvir M. A. Jacobsen fyrsta landsbókavörð okkara, sum stóð fyrri útgevuni og seinni kom at vera føroyskari bókaútgávu ein dyggur stuðul.

V. U. Hammershaimb

Longu í fjór fingur vit Færøsk Anthologi endurprentaða frá Emil Thomsen, so ikki má nytast aftur at fara at triva í hes-

ar bókur, ikki tí tær eru minni áhugaverðar enn hinar endurprentaðu bókur hansara, men nógv varð skrivað um tær tá ið tær komu út í fjør. Men tær hoyra til hetta savnið av bókum sum nú er komið, og er høvi hjá tí sum ikki longu hevur fingið hana, til at ogn sær hana nú saman við øllum hinum víðismiklu bókunum.

Men longu áðrenn V. U. Hammershaimb gav út Færøsk Anthologi, skrivaði hann fleiri áhugaverðar greinir í Annaler for nordisk oldkyndighed og historie, sum nú eru samlaðar í savn og prentaðar. Hetta er tilfar sum yvirhøvur er fólk ókunngt, men hetta eru tekstir sum eru meginheimildir um føroyska mál- og bókmentasøgu. Í tekstunum sæst føroyska mál Hammershaimbs so liðandi búast til tað finnur endaliga skap sítt. Í árunum 1847—48 ferðaðist Hammershaimb víða um landið og savnaði kvæði, sagnir o. a., og er tað henda ferð sum hevur lagt grund undir tað sum hann um miðjan seinastu öld lat prenta í tíðarritinum hjá Oldskriftelskabet. Í 1851 gevur hann út Sjúrdar kvæði, hvørs rættsskriving var grundad á tað hann stovnaði í 1846, og var henda útgávan tí eisini lýtaleyari enn útgáva Lyngbyes, og hon er betur lesandi sama er við seinna hefti í somu skriftarøð Færøske kvæder. Tað eru hesi bæði hefti ið nú eru uppafturprentaði í einum.

Her hevur so bert verið trivið í eitt og hvørt um hesa miklu bókaútgávu, ivaleyst hevði hvør bók uppiborið nógv meira, men besti háttur at fáa meir at vita er at ogn sær tær.

r.

Gunnar Petersen 60 ár ...

(Framhald frá 2. síðu.)

Tá nýggja skattalógin kom við teirri broyting at tær størstu kommunurnar skuldu velja lík ingarráð — og Tvøroyri er jú ein — varð hann á fyrsta sinni uppstillaður og valdur og hvar hann enn er ráðslimur. Hann hevur somuleiðis verið formaður í Fróðbiar sáknar sjúkukassa og hevur líkaleiðis verið kassameistari sum hann framvegis rókir. Hann hevur onnur álitisstovr, sum ikki eru nevnd her, so ikki kann sigast annað enn, at álitið hevur verið til hansara.

Gunnar Petersen er duguligur og arbeiðssamur maður og fær eisini nógv frá hondini. Men tað sum hann alla sína tíð hevur verið mest knýttur at og við ágrýtni stríðst fyrri, er arbeiðara stættin — og altíð vakin og skjótur á ferð, tá tað ræður um at verja arbeiðarin og vinna honum frægastu sømdir, sum uttan íva mangan er ein torfor uppgáva, so spjaddir og fáment ír teir standa. Men styrkin er hansara gløgskýgni og samráðingarevni.

Sum tann góði fakfelagsleiðari hann er, man tað ivaleyst harma hann, at arbeiðarar so fáir teir eru, skulu standa so spjaddir, istaðin fyrri at fylkjast í einum sameindum og harvið sterkum felagsskapi, ið betur gjørdi arbeiðarin foran fyrri at vunnid á teirra áhugamálum.

Nú Gunnar fyllir tær seksti hevur hann samstundis fyrífti ár á baki sum fakfelagsmaður, sum teimum heilt fáu man eydnast at náa. Hesi fyrífti árin sum fakfelagsmaður, hevur hann sjálvandi upplivað nógv sum man hava fest seg djúpt í hann. Tí mangan hevur staðið hart móti hørðum — tað er einki at taka seg aftur í.

Javnaðarmaður hevur Gunnar alt sitt liv verið av innstusál, sjálvt um hann ongantíð hevur verið aktivur politikari, tí hevur hansara partur ongantíð ligið eftir, tá tað hevur snú seg um at taka eitt tak at lyfta sosialistisku hugsjónina fram til sigurs.

Gunnar eigur nógv var vinir og teir vilja allir minnst hann á hesum hansara merkisdegi og bera honum mong góð ynskiri at hann má eiga mong virkisfús ár at bera stríðsorvin fyrri arbeiðarastættin.

Persónligi kenni eg Gunnar væl og sum ein av mínum hollastu vinum.

Gunnar! Á seksti ára degi tínum ynski eg tær so hjartaliga tillukku og tær enn í mong ár skal verða lagað at virka fyrri tann stætt, tú so ótroymtligur hevur stríðst fyrri nú í FYRATI ÁR.

Goður vinur og floksfelagið einaferð enn: Hjartaliga tillukku!

d. j.

Shell service støð

Vit sóknast eftir manni ella kvinnu til uppsitara á servicestøð, ið er undir bygging í Tórshavn.

Umsøkjari skal vera millum 25 og 40 ár, skal helst hava handilskunneleika og umsitingarevni, vera virkisfús og hava lætt at tosa við fólk.

Viðmerkjast skal, at neyðugt verður at fara uttanlanda til útbúgving í einar tveir trýggjar mánaðar.

Áhugaði biðast venda sær til okkara innan 15. mars.

SHELL

TÓRSHAVN